

Anzselika Jelfimova

A magam ura akartam lenni,
S egy hajnalon
Falumból a nagyvárosba szöktem,
Orosz lettem.

Engem új szerető ölel immár,
Gazdag vagyok.
Ám szülőföldem öröméhez
Nem elég ez...

Sziktivukár^I

Neked én csak egy vagyok
a sok közül.
Te nem tudod mikor jövök,
mikor megyek,
Milyen ruha, milyen kabát
van épp rajtam,
Teljesen mindegy.
Személyem a te szemedben
ismeretlen.

Bár már beszélgettünk
nemegyszer,
Hang belőled soha
nem fakadt.
Utánam te soha
nem rohansz,
Találkánkön el
nem pirulsz...

¹ A Komi Köztársaság fővárosa

Élni vágyom, élni,
 Friss levegőt szívni,
 Senkitől sem félni,
 Fenn az égen járni,
 Reggelig csak veled
 Fecsegni-csacsogni.
 Téli bünt nem rejtve
 Tavasz-hangon szólni...

Tillinger Gábor fordításai

Anszelika Jelfimova (1970) komi kötőnő. A Sziktivkári Művészképző Tanintézetben kórusvezetőként végzett, majd a moszkvai Gorkij Irodalomtudományi Intézetben folytatta tanulmányait. Egy komi újság tudósítójaként dolgozik. Önálló kötete mellett több antológiában is megjelentek már versei. Az itt szereplő fordítások komi-zürjén eredetiből készültek.

Szergej Matvejev

(Keménységjel)

Én, # – nem a Lágyság vagyok.
 S bár külsőre hasonlítok,
 Én nem Inmar¹ törvényének élek –
 Én Albasztüt² tudom enyémnek!

Elveszem a Lágyságjelet,
 (micsoda páros, micsoda társ!)
 Birtoklom a Lágyságjelet –
 És nem kérdem, ki ő vagy más!

Szaladok, rohanok – keményen, Én,
 Az összes élőt felnyársalom,
 Az én nevem – a becsületem:
 Én # vagyok – s ezt reklámozom!

¹ Az udmurt hiedelemvilágban az ég istene

² Mitológiai alak, gonosz szellem

Én # vagyok – ez van, és passz!
 Mintha Külcsin,³ a kifordított,
 Vagy más azt súgná: légy makacs!
 Nekem könnyű, így hiszi biztos,

S hogy majd egyszer átszalad rajtam is
 Haragvó Sorsom hegyes fullánkja,
 Hogy együtt vagy egyedül – nem számít
 Ki társ a temetőt meglátva.

Én vagyok # – Ez a szerepem.
 Vajon Sajtán⁴ Lány söpredéke,
 Vagy Inmar Kemény köveként élek?
 Én porrá égek szerepemben.

Én vagyok #! –
 Mondtam, mint aki csak azt
 Sújja mosolyogva: kapj észbe!
 Ne képzeld magad másnak! –
 És az emberek hirtelen elcsitultak.

Sándorfi Veronika fordítása

Szergej Matvejev kortárs udmurt etnofuturista költő, író, szerkesztő. Irodalmi pályáját az 1990-es évek elején lírai költeményekkel kezdte (*Hangulat*, 1991). Leghíresebb prózai műve a *Bolond* (1995). A fenti vers az 1999-ben megjelent azonos, *Keménységjel* című kötetének címadó darabja.

Januári számunkban Rafit Min Olykor kezdetű versének lábjegyzete sajnálatos hibát rejt: Inmar nem a sátán, hanem az ég istene az udmurt mitológiában – közölte utólag a fordító, olvasóink szíves elnézését kérve egyúttal.

³ Az udmurt hiedelemvilágban a föld és a jó termés istene

⁴ Sátán

Jean Baudrillard

A politikai ördögüzésről

avagy a hülyék összeesküvéséről

Két egymáshoz hasonló kritikus és megoldhatatlan helyzet előtt állunk: a mai művészet teljes értéktelenségének helyzete és a Le Pannel szembeni politikai tehetetlenség helyzete előtt. Egymás tükörképének tekinthetők és kölcsönösen áthatják egymást: a Le Pannel szembeni politikai tehetetlenség áthatol a kultúra és a Kulturális Szentszövetség területére. Ha valaki megtámadja a mai művészetet, akkor szembe kell néznie azzal, hogy gondolkodását óhatatlanul reakciónak és irracionálisnak, sőt fasisztának bélyegzik...

Mit is állíthatnánk szembe a hülyék e tiszteletre méltó összeesküvésével? Sajnos semmi sem segíthet az értelmiségi perverzión e mechanizmusán, mivel ez a rossz lelkiismeretből és „demokratikus” elitünk tehetetlenségéből táplálkozik, amely abban áll, hogy éppen úgy képtelen kirángatni a művészetet a zsákutcából, mint felvenni a harcot a Nemzeti Fronttal. A legegyszerűbb megoldás, ha összekeverjük a két problémát ugyanabban a moralizáló pocskondiázásban. Ekkor az igazi kérdés a következő: nem lehet már „nyitni” bármilyen szokatlan, arcátlan, többértelmű vagy paradox ötlettel anélkül, hogy automatikusan szélsőjobboldalnak bélyegezzék az embert (ami, köztünk szólva, elismerés a szélsőjobbnak)? Mi az oka annak, hogy most minden morális, konformista és konzervatív érték a baloldalon található, amelyek pedig hagyományosan a jobboldalon álltak?

Fájdalmas revízió: míg régebben a jobboldal testesítette meg a morális értékeket és ezzel szemben a bal bizonyos történelmi és ellentmondásos politikai követelményt, ma a baloldal már mindennemű politikai energiát nélkülöz, a tiszta morális megítélés képviselője lett, univerzális értékek megtestesítője, az Erény birodalmának bajnoka, a Jó és az Igaz múzeumi értékeinek letéteményese, amolyan igazságszolgáltatás, amely mindenkitől mindent számon kér, de senki-nek semmiről nem ad számot. A francia baloldal politikai illúziója abban áll, hogy miután húsz évre lefagyott ellenzékiségben, majd amikor hatalomra került, nem a történelem értelmének letéteményese lett, hanem a történelem moráljának letéteményese. Az Igazság és a Jog moráljának, valamint a jó lelkiismeretnek a letéteményese – ami nem egyéb a politika nulla fokánál, sőt talán éppen ez a morál genealógiájának abszolút mélypontja. A baloldal (és a baloldali gondolkodás) történelmi veresége nem egyéb, mint az értékek agyonmoralizálása: vagyis csak morális fogalmak szerint ítéltető meg ennek és ennek az eseménynek a történelmi igazsága, ennek és ennek a műnek az esztétikai minősége, ennek és ennek a hipotézisnek a tudományos alkalmassága. Még a valóság, a valóságelv is a hitnek tartozik elszámolni. Kérdőjelezzük csak meg egy háború valóságát, és mindjárt a morális törvény áruelőjaként kezelnek minket.

De ha a baloldal ugyanolyan erőtlen lett politikailag, mint a jobboldal, akkor hol található a politika? Hát a szélsőjobbna! Amint Bruno Latour nagyon helyesen mondta a *Le Monde*-ban, ma Franciaországban az egyetlen politikai

diskurzus Le Pen diskurzusa. Az összes többi morális és pedagógiai diskurzus, tanító bácsik okoskodása, erkölcsprédikátorok lelkifröccs-osztogatása, igazgatási leckéztetések, programnyilatkozatok stb. Le Pen, akit a rosszra és az immoralításra kárhoztattak, magára veszi az egész politikai kacatot, a Jó és a Felvilágosodás minden visszamaradt vagy kerek percc elutasított árujának szaldóját átvállalja. Minél keményebb ellene a morális koalíció – ami már önmagában is a politikai tehetetlenség jele –, annál nagyobb hasznot húz az immoralítás politikájából, meg abból, hogy egyedül áll a rossz oldalán. Amikor a jobboldal állt a morális értékek és a fennálló rend oldalán, a bal habozás nélkül lerombolta ugyanezeket a morális értékeket a politikai értékek nevében. Ma a baloldal ugyanennek a megcsúszásnak, ugyanennek a talajvesztésnek az áldozata: a morális rend birtokában végignézheti, hogyan kristályosodik ki másutt az elfojtott politikai energia és mi módon kristályosodik ki ellene. És kénytelen táplálni a Rosszat, az Erény uralmát megtestesítve, amely ugyanakkor a legnagyobb képmutatás uralma is.

Ha Le Pen nem lenne, föl kellene találni. Ő szabadít meg minket önmagunk leggonoszabb részétől, mindannak kvintesszenciájától, ami a legrosszabb bennünk. Ekképp kiátkozható, de ha eltűnne, jaj lenne nekünk, mert magunkra maradnánk rasszista, szexista, nacionalista vírusainkkal (mindannyiunk sorsa ez) vagy egyszerűen a társadalmi létezés gyilkos negativitásával. Ennyiben a politikai osztály tükre, amely Le Penbe űzi saját rossz oldalait, ahogy mi űzünk a politikai osztályba a társadalom működésébe gyökerezett minden korrupciót. A korrupció működése vonja maga után a katarzis működését. Ha a korrupciót ki akarjuk irtani, megtisztítani a társadalmat és a közéletet, ha tökéletesen likvidálni akarjuk a rosszat, akkor a rossz mechanizmusai teljes félreértéséről, tehát az egész politikai forma félreértéséről teszünk tanúbizonyságot.

Le Pen ellenségei, akik az egyoldalú leleplezést gyakorolják, nem vesznek tudomást a rossz e megfordíthatóságáról, ekképp meghagyták Le Pennek a monopóliumot, aki éppen kizárásának köszönhetően örvend bevehetetlen pozíciónak. A politikai osztály az Erény nevében bélyegzi meg őt, ezzel a legkényelmesebb pozíciót biztosítja neki, mert így nincs egyéb teendője, csak föl kell vállalnia a többértelmű szimbolikus tehertételt, a rossz és a képmutatás tagadó erejét, amely spontán módon van hasznára, mintegy zsoldjaul szolgál, és amelyre ellenségei okkal s joggal hivatkoznak. Le Pen energiája tulajdon ellenségeitől származik, akik saját tévedéseikből termelik ki Le Pen hasznát. Nem értették meg, hogy a jó sohasem a rossz kiszorításából következik, mert a rossz így mindig keményen visszavág, hanem a rossznak a rosszal való finom kezeléséből.

Tehát ha azt állítjuk, hogy Le Pen az ostobaság és az értéktelenség megtestesítője, akkor ez igaz, de azt is fűzzük hozzá, hogy a mások ostobaságáé is, akik őt leleplezve saját tehetetlenségüket és ostobaságukat is leleplezik, ahogy abszurd dolog frontálisan szembezállni vele – mit sem érve e bűvös székek varázserejéből –, ezzel is táplálva tulajdon fantomját, saját negatív kettősségét a világosság rémítő hiányában.

Mi vezérli e perverz hatást, mi az oka, hogy a baloldal beleragadt a leleplezésbe, míg Le Pen megőrizte a kijelentés monopóliumát? Az egyik fél a bűn minden hasznát élvezi, míg a másik a viszontvád minden negatív következményét viseli, Le Pen tündököl a rosszban, míg a baloldal beleszaladt

az áldozatiság zsákutcájába. A magyarázat roppant egyszerű igazság: a demokratikus baloldal gettóba zárta Le Pent, ő maga pedig a kizáró hatalom megvilágításába helyezkedik és ekképp számúzi önmagát e megszállottságba. Automatikusan adja át a másik félnek az igazságszolgáltatás megtagadásának kiváltságát. És Le Pen nem is téveszti szem elől e lehetőséget, ügyesen fordítva a saját hasznára e köztársasági legalitást, de különösen az üldözött ember illegális, elképzelt, de nagyon mély tekintélyébe rendezkedik be olyan jó érzékkel, hogy egyidejűleg élvezheti a legalitás és az illegalitás hasznát is. Ebből az osztracizmusból (törvénytelen száműzetés – a ford.) nyeri nyelvi szabadságát, a megítélés arcátlanságát, amelyet a baloldal megtilt önmagának.

Bemutatjuk e mesébe illő gondolkodás egy példáját, amely ma a politikai gondolkodást pótolja. Le Pennek szemére vetik a bevándorlók elutasítását és kizárását. De ez csak csöpp a tengerben: a társadalmi kizárás folyamata minden szinten működik és kimutatható (magát a kizárást, mint társadalmi törést, szintén kizárta a nemzetgyűlés feloszlatási dekrétuma). És e bonyolult folyamatnak, amelyet nehéz leválasztani a kollektív felelősségről, mindannyian cinkosai és áldozatai vagyunk. Tipikusan mesébe illő volna kiűzni ezt a vírust, amely már mindenütt felütötte fejét társadalmi és műszaki „haladásunkban”, kiűzni a kizárásnak ezt az átkát és tehetetlenségünket vele szemben egy emberbe, intézménybe vagy bármilyen szárnalmas csoportba, kioperálni e rákos daganatot, amikor áttétele már jelen van mindenütt. A Nemzeti Front semmi egyebet nem tesz, csupán követi az áttétel nyomvonalait, mégpedig olyan vehemenciával, hogy azt hihetnénk, sikerült eltávolítani a fekélyt, amikor pedig a rákos sejtek már az egész szervezetet elárasztották. Nem is említve, hogy e mesébe illő kivetítés a NF-ra ugyanaz az eljárás, amelyet a NF alkalmaz a bevándorlókkal szemben. Gyanakodjunk az elfertőződésnek e cselvetésére, amely a rossz egyszerű átlátszósága révén előidézi, hogy a pozitív negatív vírussá változik, a szabadság követelménye pedig „demokratikus zsarnoksággá”. Mindig ez a megfordíthatóság, a rossznak ez a finom és ellenállhatatlan térhódítása, amelynek racionális megértése nem gyanakvó (jóllehet az egész modern patológia hangsúlyozottan erre tanít minket a fizikai test szintjén, és amit a társadalom testét tekintve figyelmen kívül hagyunk).

De maradjunk a politikánál: őrizkedjünk az ideológiától és tekintsük a dolgokat a társadalmi fizika szerint. Demokratikus társadalmunk – ez a sztázis – Le Pen pedig a metasztázis (orvosi metaforák: pangás és áttétel – a ford.). A globális társadalom belepusztul a tehetetlenségbe és az immunhiányba. Le Pen e fertőzött állapotnak a látható átírása, látványos kivetülése. Olyan ez, akár az álmokban: ő ennek a lappangó állapotnak, ennek az egyenlő dózisokban szisztematikus kizárásból és erőltetett integrálásból álló csöndes tehetetlenségnek a burlesz és lázálombéli megjelenítése. Miután társadalmunk reménye, hogy csökkenti a társadalmi egyenlőtlenségeket, (majdnem) teljesen szertefoszlott, nem csoda, hogy a neheztelés a fajok egyenlőtlenségére terelődik. Ez a társadalmiság csődje, amelyből a rasszizmus sikere táplálkozik (meg az összes többi végzetes stratégia formájáé). Ebben az értelemben Le Pen e társadalom egyetlen „vad” elemzője. És hogy ő éppen a szélsőjobbaldalon áll, csupán annak a szomorú következménye, hogy a baloldalon vagy a szélsőbalon már régóta nincs senki. És egyáltalán nem a bírák vagy az értelmiségiek vannak

elemző pozícióban, hanem a másik véglet, csak a bevándorlók, de bizonyos jó gondolkodás őket messzemenően megnyerte magának. Le Pen az egyetlen, aki végrehajtja a jobb/bal megkülönböztetés radikális redukcióját, amely redukció persze hibás, de a megfellebbezhetetlen kritika, amely a hatvanas években és 1968-ban még működött, sajnos mára már eltűnt a politikai életből. Ekképp megnyer magának egy tényálladékot, amellyel a politikai osztály nem akar szembeszállni (sőt mindent elkövet, hogy szavazás útján kiküszöbölje), ám amelynek következményeivel egy szép napon igenis számolni kell. Ha egy nap a politikai képzelet, a követelmény és akarat majd újra feltámad, akkor ez csak ezen ásatag megkülönböztetés radikális elpusztításának talaján képzelhető el, amely az évtizedek során maga is megsemmisült, megghiúsult, és már csak a korrupcióban gyökerező cinkosságnak köszönhetően létezik. E megkülönböztetés már eltűnt a tényekben, de csak egy gyógyíthatatlan revizionizmus segítségével, amelyet fel akarnak támasztani, ekképp alkotva meg Le Penből az új politikai színtér egyetlen megépítőjét. Mintha mindenki cinkos lenne a maradék demokrácia szabotálásában, ekképp keltve azt a retrospektív illúziót, hogy valaha igenis létezett. Ma nagyon sok dolognak nincs egyéb léte, mint eltűnésüknek ez a színrevitele. A jövőbe vetített gyász előkészületeivel bizonyítják a demokrácia létezését – Le Pen ennek a szertartásnak a mestere és a „szerződés” végrehajtója.

Lehet-e másképp tanulságot levonni e szélsőséges (de eredeti) helyzetből, mint Le Pen hallucináló médiumán keresztül, vagyis másként, mint mesébe illő összeesküvés útján, amelyben kimerül minden energia? Hogyan is ne esnének áldozatul tulajdon démonaink e sejtburjánzásának, ha csak úgy nem, hogy a morális renden és a demokratikus revizionizmuson túl újból szemügyre vesszük ezt a „vad” elemzést, amelytől Le Pen és a NF valami módon megfosztott minket.

Romhányi Török Gábor fordítása

Jean Baudrillard (1929. június 20–2007. március 6.) francia szociológus és filozófus az ötvenes évek elején szerzett diplomát filozófiából és német irodalomból. 1968-ban szociológiai tanszéket kapott az új Párizs-Nanterre egyetemen. Nemzetközi hírnevét 1976-ban kiadott, roppant kemény Foucault-kritikájának köszönheti (Oublier Foucault). Érdeklődése a hagyományos szociológia felől egyre inkább a filozófia, az irodalom és a költészet felé fordul. A nyolcvanas évek közepétől szinte haláláig az USA nagy egyetemlein tanított.

Baudrillard forradalmasította a filozófia nyelvét, a középszerű és természetlen marxista szociológiai elemzéstől eljutott a filozófia költészetéig, a költői filozófiáig. Ötkötetes *Cool Memories* című aforizmagyűjteménye ismeretében kijelenthetjük, hogy Nietzsche után ő az aforizma költészetének legnagyobb mestere (francia Marshall MacLuhannak is hívták). Több mint harmincöt könyvet és megszámlálhatatlan tanulmányt adott közre (Két könyve és számos cikke magyarul is megjelent).